

illud tempus differenda est : cum enim infirmus non est in proximo discessu, ipsa quasi ad nihilum valet, quia fit extra tempus et inopportune (1).

15. Omnibus absolutis, sacerdos eodem modo, quo venerat, discedit, et reversus in ecclesiam, sacrum oleum in locum proprium reponit.

16. Juxta rituale globuli adhibiti ad loca inuncta abstergenda, in vase mundo, distincto a bursa in quo sacrum oleum reconditur, reponendi sunt, ad ecclesiam deferendi, comburendi, et cineres in sacrarium projiciendi; juxta usum autem in pluribus locis sat communem, in domo infirmi in ignem projiciuntur, et comburuntur. Idem faciendum est cum medulla panis, quacum sacerdos pollicem abstersit, et cum aqua, qua manus suas lavit.

DE ADMINISTRATIONE EXTREMÆ UNCTIONIS IN CASU
INSTANTIS MORTIS.

205. 1. Si sacerdos cum s. oleo accedens, intelligat infirmum esse in extremis, et periculum imminere, ne decedat antequam sacramentum cum omnibus ritibus administraverit; omittere debet preces præcedentes unctiones, et præmissa tantum confessione sacramentali, vel saltem absolutione, si opus sit, incipere a *Confiteor*, tum recitare *Misereatur*, *Indulgentiam*. *In nomine Patris*; et si periculum hæc dicere non permittat, incipere debet per formam sacramentalem *Per istam s. unctionem* cum unctionibus, omnibus aliis omissis, quæ præcedunt.

2. Si infirmus in ultima agonia constitutus sit, et periculum sit, ne moriatur, antequam omnes et singulæ unctiones fiant; sacerdos celeriter inungat quinque sensuum organa in capite sub hac unica forma : *Per istam s. unctionem et...*

(1) Baruffaldus tit. 28, n. 100.

indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per sensus, visum, auditum, odoratum, gustum et tactum, inungendo etiam sine signo crucis quemlibet sensum, scilicet unum oculum, unam aurem, etc. et maxillam pro tactu, loca inuncta tantum abstergendo post omnes unctiones. Quæ forma, ut ait Baruffaldus (1), a rituali Romano quidem non indicatur, sed ob casum necessitatis valet, et a consuetudine est introducta et approbata. Expediit, ut verbum *Deliquisti* in hac forma præmittatur, ut eo magis sacramenti validitati prospiciatur, si infirmus forte moreretur ante integræ formæ prolationem; item ut addatur vox *sensus*, quia, cum generalis forma forte sufficiat, in eo sensu sacramentum subsisteret, etiamsi infirmus decederet ante singulorum sensuum expressionem. Quinimo cum prudenter timetur, ægrotum decessurum, priusquam omnes absolvantur quinque sensuum unctiones, unicus sensus inungi potest, formam universalem pronuntiando : *Per istam sanctam unctionem et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per omnes sensus vel per quinque sensus tuos*, et interim inungendo caput, ex quo omnium sensuum nervi descendunt, v. g. in fronte vel in parte magis ad unctionem exposita (2); et si infirmus adhuc respiret, sacerdos singulorum sensuum unctiones prosequi potest, addendo *per visum, auditum*, etc. inungendo unum oculum, unam aurem etc. ut supra dictum est.

3. Si infirmus, dum inungitur, decedat; sacerdos ultra procedere non potest, sed statim animæ commendationem facere debet, dicendo *Subvenite sancti*.

4. Si dubium sit, an infirmus adhuc vivat, sive ab initio sive inter unctiones, sacerdos unctiones omnes vel restantes facere debet sub conditione, pronuntiando formam : *Si vivis, per istam*.

(1) Tit. 27, n. 125.

(2) Benedictus XIV, de syn. diœc. lib. 8, c. 3; Catalanus in Rit. Rom. tit. 5, c. 1, § X; Bissus M, n. 107, § 61-65.

DE SUPPLENDIS ORATIONIBUS PRÆTERMISSIS IN CASU
NECESSITATIS.

206. Orationes pro administratione extremæ unctionis in rituali præscriptas extra casum necessitatis omittere, sine dubio est mortale (1).

Si in casu necessitatis orationes prætermissæ fuerint, tunc si infirmus obierit, sacerdos nihil supplere et repetere debet aut potest, quia illæ preces pro vivis et non pro mortuis institutæ sunt; si autem supervivat, orationes præcedentes unctiones usque ad *Confiteor* exclusive, in cubiculo infirmi supplendæ sunt, et deinde recitandæ illæ, quæ unctiones subsequuntur. Unde notanda est disparitas quoad orationes administrationis viatici et extremæ unctionis : hujus supplendæ sunt, non autem illius, si omissæ fuerint, ut dictum est n. 191 ad 8.

DE ADMINISTRATIONE EXTREMÆ UNCTIONIS
IN MORBIS CONTAGIOSIS.

207. Prænotandum est : 1° rituale Romanum administrationis extremæ unctionis in morbis contagiosis mentionem non facere, etiamsi casus satis sint frequentes et prævisi; inde igitur concludendum esse, rituale supponere omnia modo ordinario esse peragenda, nihilque omittendum aut mutandum, nisi grave adsit periculum, in quo necessitas excusat, et leges ecclesiæ cessant.

2° Episcopum loci ordinarium per se non posse dispensare seu permittere, ut preces vel unctiones omittantur, quia hæc Sedi Apostolicæ sunt reservata; illum tamen per accidens dispensare posse, quatenus res moram non patitur; atque etiam declarare, periculum tam grave esse, ut preces licite

(1) S. Alph. de Lig. theol. mor. lib. 6, n. 727.

omittantur vel alibi recitentur, ut unctiones hoc aut illo modo fiant, etc.

I. Rituale Romanum præscribit, ut, *si quis laboret in extremis et periculum immineat, si tempus non patiatur*, omittantur orationes, quæ unctiones præcedunt; nullibi autem indulget aut permittit, ut preces, quæ unctiones præcedunt, aut eas subsequuntur, in morbis contagiosis omittantur vel alibi recitentur. Plura quidem particularia ritualia (1) permittunt, ut preces antecedentes et subsequentes in ecclesia vel alio loco tuto recitentur : cum autem particularia illa ritualia hoc permittant, quatenus preces et cæremoniæ multo longiores in administratione extremæ unctionis recitandæ et faciendæ præscribuntur; hæc permissio nullatenus extendi potest ad loca, ubi in usu est rituale Romanum, in quo preces tam breves habentur, ut sine ullo fere periculo communiter recitari possint. Si illas preces in morbis contagiosis omittere liceret, rituale procul dubio id indicasset, sicut pro periculo instantis mortis. Quapropter preces antecedentes et subsequentes in morbis contagiosis omittendæ non sunt, nisi grave et extraordinarium subsit periculum. In hoc casu omitti vel alibi recitari possunt : licet enim sub gravi dicendæ sint; sunt tamen institutionis ecclesiasticæ, et sicut aliæ leges ecclesiasticæ, cum gravi incommodo cessare possunt, sic etiam hæc preces, ubi grave adest periculum, licite omitti vel alibi recitari possunt. Quando tale existat periculum generaliter dici nequit, sed prudenti judicio determinandum est.

II. Gravi existente infectionis periculo, unctio non tantum renum, sed etiam pedum omitti potest, quia neutra pertinet ad substantiam sacramenti (2). Item celeriter inungi possunt quinque organa sensuum sub forma semel prolata, omnes sensus exprimente : *Per istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus*

(1) Mechl. Brug. Gandav. Torn.

(2) S. Alph. de Lig. theol. mor. lib. 6, n. 710; Bened. XIV, de syn. lib. 8, c. 3, n. 2.

quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum et tactum. Quinimo si tantum sit contagii periculum "sufficit inungere organum illius sensus, qui patentior, sive" inunctioni magis expositus se offert "sub forma prædicta, uti ostendit Benedictus XIV (1). Quia tamen certum non est, unicam unctionem ad sacramenti validitatem sufficere, sacerdos quinque sensuum inunctionem ob infectionis periculum, præsertim si propinquum non sit, haud facile omittere potest (2).

III. Uctiones fieri possunt cum virgula; et prudenter quidem diversæ virgulæ lignæ, deinde comburendæ, ad singulas unctiones adhibentur, ne oleum inficiatur; vel saltem virgula post quamlibet unctionem, antequam in oleum sacrum reponatur, purganda est per stuppam, qua organum inunctum abstergitur. Juxta Benedictum XIV (3), pro pestiferis etiam uti licet virga oblonga, cujus extremæ parti alligatus sit gossipii pugillus sacro imbutus oleo, quæ deinde comburatur, aut servanda purgetur. Hæc de virgula dicta, etiam servanda sunt pro rabidis; et cavendum est, ne saliva, quæ inficiendi vim habet, ungentis manum aut virgulam tangat; ideoque unctio oris non in labiis, sed in loco vicino facienda est (4).

Auctores plura remedia et cautelas adhibendas proponunt, uti abstinere ab omni contactu, exceptis tactibus necessariis, cavere a respiratione infirmi, etc. (5). Optimum autem remedium est, administrare confidenter et intrepide: sæpius enim fit, ut, quo plura adhibentur media, eo magis excitetur timor, et eo majus detur periculum.

Not. in morbo contagioso convenienter adhiberi vasculum s. olei distinctum ab eo, quod pro aliis infirmis adhibetur,

(1) De syn. lib. 13, c. 19, n. 29.

(2) Bened. XIV de syn. lib. 8, c. 3; s. Alph. de Lig. lib. 6, n. 710; Catalanus in rit. tit. 5, c. 1, § X, n. 2.

(3) De syn. lib. XIII, c. 19, n. 29.

(4) Catalanus loco cit.

(5) Schuster, *Instruct. pract.*, p. 12, c. 13.

prout experientia scriptorem docuit, cum officio rectoris in nosocomio Diesthemensi fungebatur.

DE CASU QUO SIMUL VIATICUM ET S. OLEUM AD
INFIRMUM DEFERUNTUR.

208. 1. Si ss. viaticum et s. oleum simul deferantur, servanda sunt omnia quæ de delatione ss. Sacramenti propriis locis dicta sunt. Eo casu *si alius presbyter vel diaconus, qui oleum sanctum deferat, haberi possit, per ipsum deferatur; qui superpelliceo (non stola) indutus, cum oleo sacro occulte delato sequatur sacerdotem viaticum portantem*: si autem alius presbyter vel diaconus non habeatur, s. oleum per ipsum deferri potest sacerdotem, qui defert s. Eucharistiam (1). Rituale Romanum non explicat, quomodo oleum a sacerdote sit deferendum; sed si alius in hoc casu illud occulte deferre debeat, sequitur eo magis occulte esse deferendum ab eo, qui simul ss. Sacramentum defert. In eo tamen casu sacrum oleum nullatenus deferre potest in ipsa pyxide ss. Sacramenti, neque in cooperculo aut pede ejus; si enim vasa sacri Olei in tabernaculo asservari nequeant, multo minus in ipsa pyxide deferri possunt: neque illud deferre debet in vestium sacculis, sed bursa collo appendatur infra superpelliceum, ita ut exterius non appareat.

2. Stola alba in delatione adhibenda est, administrato autem viatico, si commode fieri possit, stola alba deponenda est, et violacea assumenda.

3. Distincta mensa parari non debet.

4. Administrato viatico, benedictio infirmi cum ss. Sacramento differtur usque ad finem totius administrationis. Similiter pro administratione extremæ unctionis, verba *Pax huic domui* dicenda in ingressu cubiculi, et aspersione aquæ benedictæ post ingressum illum mox facienda, omittuntur, quia ante administrationem viatici dicta et facta sunt. Oratio

(1) Rituale, tit. V, cap. I, n. 13.

autem *Exaudi nos* dicta ante viatici administrationem, iterum cum reliquis ante extremam unctionem recitanda est. Item *Confiteor* tam ante extremæ unctionis quam viatici administrationem dicendum est (1).

5. In casu necessitatis ss. Viaticum administrandum est, sicut dictum est n. 191 ad 8; et deinde omissis etiam precibus, quæ post datum viaticum dicuntur, extrema unctio, ut dictum est n. 205, immediate administrari debet.

DE CASU QUO PLURIBUS SIMUL INFIRMIS EXTREMA
ADMINISTRANDA SUNT SACRAMENTA.

209. De hoc casu, quo pluribus simul infirmis sacramenta viatici et extremæ unctionis sunt administranda, ut in morbis contagiosis et in nosocomiis sæpius contingere potest, rituale nihil præscribit. Sicut autem S. R. Congregatio (2), quando Episcopi ritum consecrationis seu benedictionis in pontificali pro uno tantum præscriptum, exercere debent pro pluribus, regulam certam præscribit desumendam ex eodem pontificali in collatione ordinum pro pluribus; ita videlicet ut psalmi et preces recitandæ, quæ cum actionibus non junguntur, semel et respective in plurali dicantur, actiones vero cum adjunctis formulis super singulis reiterentur: sic etiam hic dicendum non est, illicitum esse, quod rituale quoad baptismi administrationem permittit; sed contra, regulam pro baptismo plurium inservire posse, dum extrema sacramenta pluribus sunt administranda; ita ut in Viatici administratione preces semel tantum dicantur, et unicuique sub respectiva forma sacra Eucharistia præbeatur, prout fit in ecclesia, dum pluribus simul sacra communio distribuitur; et pro extrema unctione preces ante et post unctiones semel recitentur, unicuique autem crux osculanda porrigatur, et

(1) S. C. Indulg. 5 Feb. 1841, n. 506, 6.

(2) 11 Mart. 1820, n. 4415-4564, 1.

unctiones cum formis super singulis repetantur; item preces et orationes post viatici et extremæ unctionis administrationem recitentur in plurali, saltem si commode fieri possit; alias enim sufficit, easdem in singulari numero pronuntiare, quia singulariter dicta de unoquoque seorsum sumpta etiam intelliguntur.

De Visitatione et Cura Infirmorum.

210. An infirmi sunt visitandi, quando, quoties, et quanam præcipue?

R. 1. Affirmative; et procul dubio parochus ejusque vicarii ad hoc sub gravi tenentur obligatione resultante ex præcepto ecclesiæ, uti omnia ritualia id præcipiunt tamquam principalem muneris pastoralis partem, ex gravi necessitate infirmi, atque ex sustentationis stipendio, quod non tantum pro cura in vita parochianorum, sed etiam amplius in eorumdem morte recipiunt (1). Quod si, ait rituale Romanum, parochus legitime impeditus, infirmorum, ut quando » plures sunt, visitationi interdum vacare non potest; id » præstandum curabit per alios sacerdotes, si quos habet » in parochia sua, aut saltem per laicos homines pios et » christiana charitate præditos. »

2. Visitandi sunt non tantum dum parochus vocatur, sed, ut ait rituale Romanum, « cum primum noverit, quempiam » ex fidelibus curæ suæ commissis ægrotare, non exspectabit, ut ad eum vocetur, sed ultro ad illum accedat » etiamsi morbus periculosus non fuerit: tum quia nihil ita confert ad lucrandos parochianorum animos, quam infirmorum visitatio modo debito facta; tum quia hæc ipsa valde utilis esse potest morbi tempore, quo cessantibus passioni-

(1) Vid. Catalanus in Rit. Rom. tit. 5, c. 2, § 19, n. 2.